SVETSKI DAN VODA 2008.

24.03.2008

Svetski dan voda 2008. MeÄ‘unarodna godina sanitacije 2008. Higijena, voda i zdravlje

Â

Â

Generalna skupÅ¡tina Ujedinjenih nacija je rezolucijom 1992. godine u Rio de Å½aneiru odredila 22. mart kao Svetski dan voda, Ä•ije je obeleÅ¾avanje poÄ•elo od 1993. godine. Sve zemlje su pozvane da taj dan posvete primeni preporuka UN i preduzmu konkretne korake i aktivnosti u skladu sa svojim nacionalnim interesima. Ujedinjene nacije su zvaniÄ•no lansirale MeÄ‘unarodnu godinu sanitacije kako bi ubrzale napredak za 2,6 milijarde ljudi Å¡irom sveta koji nemaju odgovarajuÄ‡e higijenske uslove. PoÄ•etak MeÄ‘unarodne godine sanitacije, koja Ä‡e trajati tokom 2008. godine, organizovali su odsek za ekonomska i socijalna pitanja pri Ujedinjenim nacijama u saradnji sa radnom grupom za vode Ujedinjenih nacija. MeÄ‘unarodna godina sanitacije 2008. Izjava generalnog direktora Svetske zdravstvene organizacije Nedostatak higijenskih uslova ubija, ugroÅ¾ava zdravlje, posebno dece, utiÄ•e na obrazovanje, utiÄ•e na zajednicu u celini, ali konstantno najviÅ¡e pogaÄ‘a siromaÅ¡ne i na drugi naÄ•in ugroÅ¾ene Ä•lanove zajednice. Oko 2,6 milijardi ljudi u svetu nema odgovarajuÄ higijenske uslove. Daleko smo od ostvarivanja Milenijumskih ciljeva razvoja. ÄŒak i kada bi postigli ciljeve i dalje bi ostao veliki deo populacije bez jednog od osnovnih preduslova za zdravlje u zajednici. To je ono Å¡to mnogi oÄ•ekuju od Svetske zdravstvene organizacije da kaÅ¾e â€“ i to je istina...
Â Â
higijenskih uslova predstavlja jednu od najboljih opcija da se zaista unapredi zdravlje, socijalni i Ä•ak ekonomski razvoj. Sanitacija nije tema Milenijumskih ciljeva razvoja niti MeÄ‘unarodne godine sanitacije zato Å¡to je problem, veÄ‡ zato Å¡to predstavlja reÅ¡enje. NaÅ¡ rad je pokazao da sanitacija zaista unapreÄ‘uje zdravlje â€“ jednostavne lako ostvarive intervencije sniÅ¾avaju na primer bolesti sa dijarejom za 391 milion sluÄ•ajeva godiÅ¡nje. Jednostavna reÅ¡enja postoje za siromaÅ¡ne i urbane i ruralne zajednice koje su najviÅ¡e pogoÄ‘ene. Ekonomija to potvrÄ‘uje: korist od svakog uloÅ¾enog dolara, ruana ili rupija je devet puta veÄ‡a. NajveÄ‡im delom korist imaju deca, domaÄ‡instva i zajednice koje su najsiromaÅ¡nije i kojima je pomoÄ‡ najviÅ¡e potrebna.
Hajde da ovaj optimizam uÄ•inimo realnim. Rad na poboljÅ¡anju higijenskih uslova je bio loÅ¡, a da bi se preokrenuo nabolje potrebno je viÅ¡e od godinu dana napornog rada. Svaki uÄ•injen pomak biÄ‡e dodatno suoÄ•en sa izazovima kao Å¡to su klimatske promene, Ä•ak i odrÅ¾avanje postojeÄ‡e infrastrukture predstavlja pravi izazov. I dalje je teÅ¡ko definisati odrÅ¾iva reÅ¡enja za gusto naseljena urbana divlja naselja.
Ponosna sam Å¡to je Svetska zdravstvena organizacija prepoznala znaÄ•aj higijenskih uslova od svog osnivanja. Prva Svetska zdravstvena skupÅ¡tina definisala je higijenske uslove kao prioritet i do danas mi prepoznajemo njihov znaÄ•aj.
I dalje Ä‡emo nastojati da obezbedimo objektivne informacije i da ih uÄ•inimo dostupnim kao podrÅ¡ku izradnji naÄ•ela i donoÅ¡enju odluka, zalagaÄ‡emo se za ulaganje u higijenske uslove (sanitaciju) kao isplativu zdravstvenu intervenciju, poveÄ‡avaÄ‡emo svoj uticaj putem osnaÅ¾ivanja postojeÄ‡ih i novih partnerstava i pomagaÄ‡emo kljuÄ•nim partnerima na sv nivoima raspoloÅ¾ivim sredstvima.
Neodstatak higijenskih uslova predstavlja sramotu za ljudsko dostojanstvo. Potrudimo se da iskoristimo moguÄ‡nosti koje MeÄ‘unarodna godina sanitacije donosi â€“ da promenimo naÄ•in Å¾ivota i zdravlje mnogih ljudi. Dr Margaret Chan
Generalni direktor
Svetska zdravstvena organizacija Uvod
Generalna skupÅ¡tina Ujedinjenih nacija je svojom rezolucijom A/C.2/61/L.16/Rev.1 od 4. decembra 2006. godine proglasila 2008. godinu MeÄ‘unarodnom godinom sanitacije. Rezolucija je iskazala zabrinutost u vezi sa sporim i nedovoljnim napretkom u obezbeÄ‘ivanju dostupnosti osnovnim higijenskim uslovima na globalnom nivou i prepoznala da napredak moÅ¾e biti postignut kroz aktivno zalaganje i aktivnosti svih zemalja Ä•lanica, kao i kroz aktivnosti agencija pri Ujedinjenim nacijama, regionalnih i meÄ‘unarodnih organizacija, graÄ‘anskih udruÅ¾enja i drugih zainteresovanih strana.
U Svetskoj zdravstvenoj organizaciji joÅ¡ od njenog osnivanja, sanitacija Å¾ivotne sredine je prepoznata kao osnovni preduslov bezbedne strukture javnog zdravlja. ÄŒlan 2(1) Ustava iz 1948.godine poziva na poboljÅ¡anje sanitacije i drugih aspekata higijene Å¾ivotne sredine. Tokom proteklih 50 godina, SZO je omoguÄ‡ila nova znanja i njihovu diseminaciju u vezi sa sigurnom dispozicijom teÄ•nog i Ä•vrstog otpada, a na Ä•elu je istraÅ¾ivanja povezanosti vode, sanitacije i zdravlja.
SZO je saraÄ‘ivala sa kljuÄ•nim partnerima u okviru meÄ‘unarodnih napora razvoja radi poboljÅ¡anja sanitacije kao Å¡to su MeÄ‘unarodna decenija vode za piÄ‡e i sanitacije (1980â€“1990) i Svetski samit odrÅ¾ivog razvoja u Johanesburgu (2002) do 2015. godine. U Johanesburgu su postavljeni Milenijumski ciljevi razvoja kako bi se prepolovio procenat ljudi koji nemaju osnovne higijenske uslove.
MeÄ‘unarodna godina sanitacijeÂ â€“ izazov
ZvaniÄ•na statistika SZO i UNICEF-a sugeriÅ¡e da je globalno oko 3,8 biliona ljudi (60%) 2004. godine imalo pristup poboljÅ¡anim higijenskim uslovima. Regije sa najslabijom pokrivenoÅ¡Ä‡u bile su podsaharska Afrika (37%), juÅ¾na Azija (38%) i istoÄ•na Azija (45%). U osnovi se nalaze, doprinoseÄ‡i ovakvoj situaciji: nedostatak politiÄ•ke volje, neadekvatni izvori finansiranja, slab institucionalni okvir, zanemarivanje izbora potroÅ¡aÄ•a i kulturoloÅ¡ka uverenja.
Za postizanje Milenijumskih ciljeva razvoja u vezi sa poboljÅ¡anjem sanitacije, globalna pokrivenost trebalo bi da bude bar 75% do 2015. godine. To znaÄ•i da bi joÅ¡ 1,6 biliona ljudi imalo obezbeÄ‘ene sisteme sanitacije. Postizanje Milenijumskih ciljeva razvoja znaÄ•ilo bi 391 milion sluÄ•ajeva dijareje manje na godiÅ¡njem nivou. Zdravstvene dobiti od sanitacije ukljuÄ•ene su u postojeÄ‡e ekonomske analize koje pokazuju da bi se za svaki dolar uloÅ¾en u sanitaciju uÅ¡tedelo oko 9 dolara. Aktivnosti SZO

Kao odgovor na poziv na akciju Generalne skupÅ¡tine Ujedinjenih nacija, SZO Ä‡e obezbediti podrÅ¡ku ciljevima MeÄ‘unarodne godine sanitacije 2008. u cilju ubrzanja unapreÄ‘enja sanitacije i higijene i reÅ¡avanja zdravstvenih problema u vezi sa tim. StrateÅ¡ki, SZO se zalaÅ¾e da se:
promene naÄ•ela radi poboljÅ¡anja pokrivenosti/pristupa sanitaciji;
unapredi pristup svim zainteresovanim informacijama o sanitaciji i uticaju na zdravlje; i
osnaÅ¾e partnerstva i povezanost sa kljuÄ•nim zainteresovanim stranama i programima. Zalaganje za promenu naÄ•ela radi poboljÅ¡anja pokrivenosti/pristupa
UÄ•estvuje u meÄ‘unarodnim, regionalnim i nacionalnim dogaÄ‘ajima, obezbeÄ‘ujuÄ‡i onima koji odluÄ•uju i zemljama informacije o zdravlju i ekonomskim koristima ulaganja u sanitaciju i higijenu i ohrabrujuÄ‡i ih da promene svoje programe i naÄ•ela ukoliko je to potrebno.
OÄ•ekivani rezultati: preuzimanje obaveze od strane donatora i zemalja u vezi sa izradom naÄ•ela za unapreÄ‘enje pristupa sanitaciji i higijeni kao vid intervencije za reÅ¡avanje zdravstvenih problema. UnapreÄ‘ivanje pristupa svih zainteresovanih informacijama o sanitaciji i zdravlju
Promocija i diseminacija dostupnih informacija o sanitaciji, higijeni i zdravlju od strane sajtova kojima rukovodi SZO i druge inicijative. Ukoliko je potrebno, postojeÄ‡e baze podataka biÄ‡e unapreÄ‘ene i obezbeÄ‘ena pomoÄ‡ za njihovu revitalizaciju.
OÄ•ekivani rezultati: koriÅ¡Ä‡enje informacija o sanitaciji, higijeni i zdravlju od strane donatora, zemalja i drugih kljuÄ•nih partnera u razvoju svojih planova i programa sanitacije. UnapreÄ‘ivanje uslova sredine radi poboljÅ¡anja pristupa higijenskim uslovimaÂ kroz sledeÄ‡e inicijative:
Inicijativa u vezi sa kanalizacionom mreÅ¾om: analiza postojeÄ‡ih moguÄ‡nosti sanitacije i razvijanje nekonvencionalnih strategija i vodiÄ•a u reÅ¡avanju problema sanitacije u siromaÅ¡nim urbanim regijama, ukljuÄ•ujuÄ‡i i efekat klimatskih promena. Ovaj rad Ä‡e podrÅ¾avati SZO u saradnji sa drugim ekspertima u vezi sa sanitacijom.
Normiranje: zalaganje za podizanje profila sanitacije i higijene putem razvoja, diseminacije i postojeÄ‡e revizije vodiÄ•aÂ SZO kao Å¡to su bezbedna upotreba otpadnih voda, osnovni standardi sanitacije u Å¡kolama i zdravstvenoj sluÅ¾bi, sanitacija na brodovima i u avionima, i sredstva za procenu uticaja sanitacije na zdravlje.
OÄ•ekivani rezultati: primena standarda sanitacije i vodiÄ•a u sanitarnim programima zemalja Ä•lanica SZO. JaÄ•anje partnerstva i povezanost sa kljuÄ•nim zainteresovanim stranama i programima
UÄ•eÅ¡Ä‡e u kljuÄ•nim aktivnostima Radne grupe za vode Ujedinjenih nacija u vezi sa sanitacijom u okviru MeÄ‘unarodne godine sanitacije, ukljuÄ•ujuÄ‡i razvoj:
akcionog plana;
strateÅ¡kog plana komunikacije;
zajedniÄ•kih publikacija o sanitaciji;
websajta; i
globalnog lansiranja.
OÄ•ekivani rezultati: zdravstvene perspektive su vidljive u okviru inicijativa Ujedinjenih nacija u MeÄ‘unarodnoj godini sanitacije. Saradnja sa kljuÄ•nim organizacijama i uÄ•eÅ¡Ä‡e u pripremnim aktivnostima za meÄ‘unarodne, regionalne i dogaÄ‘aje u vezi sa sanitacijom i higijenom u zemlji. Identifikovati taÄ•ke sinergije i nastaviti jaÄ•anje postojeÄ‡ih veza izmeÄ‘u zdravstvenih i obrazovnih programa, kao Å¡to su:
Zdravlje majke i detetaÂ â€“ uloga sanitacije u smanjenju dijareje, kolere, Å¡istozomijaze, parazita i malnutricije kod dece;
HIV/AIDSÂ Â â€“Â uloga sanitacije u prevenciji HIV/AIDS;
Urgentna stanjaÂ â€“ uloga sanitacije u urgentnim stanjima;
Obrazovanje â€“Â ukljuÄ•ivanje poruka ho sanitaciji i higijeni u nastavni program u Å¡kolama; primena minimalnih standarda sanitacije u Å¡kolama;
Infrastruktura u zdravstvu â€“ primena minimuma standarda sanitacije u zdravstvenim ustanovama.
OÄ•ekivani rezultati: ukljuÄ•ivanje sanitacije i higijene u zdravstvene i obrazovne programe.
Razvijanje i jaÄ•anje partnerstva sa kljuÄ•nim zainteresovanim stranama.

Sanitarno zdravstvene mere â€“ podaci I urbano i ruralno stanovniÅ¡tvo je koristilo u 2004. godini poboljÅ¡ane sanitarnoÂ -zdravstvene mere. Odnos urbanog prema ruralnom stanovniÅ¡tvu bio je 80% prema 39%. ZahvaljujuÄ‡i tome Å¡to je uÄ•injen ogroman napredak u juÅ¾noj Aziji, neÅ¡to viÅ¡e od treÄ‡ine njenog stanovniÅ¡tva koristi poboljÅ¡ane sanitarno-zdravstvene mere. U podsaharskoj Africi dostupnost adekvatnim sanitarno-zdravstvenim merama ima samo 37% stanovniÅ¡tva.
Â Prema podacima UNICEF-a, broj dece ispod 5 godina koja Å¾ive u domaÄ‡instvima koja nisu obuhvaÄ‡ena sanitarno-zdravstvenim merama je 280 miliona. 1,8 miliona ljudi umire svake godine od dijareje ukljuÄ•ujuÄ‡i i koleru. 90% svih smrtnih sluÄ•ajeva uzrokovanih dijarejom su deca ispod 5 godina, od kojih veÄ‡ina Å¾ivi u razvijenim zemljama. 88% svih smrtnih sluÄ•ajeva uzrokovanih dijarejom pripisuje se neispravnoj vodi, neadekvatnim sanitarno-zdravstvenim merama i higijeni. Procenjeno je da unapreÄ‘ene sanitarno-zdravstvene mere smanjuju 32% rizik od nastanka bolesti praÄ‡enih prolivom i grÄ•evima. Higijenske intervencije ukljuÄ•uju edukaciju i promociju pranjem ruku, Ä‘to moÅ¾e da dovede do smanjenja viÅ¡e od 45% sluÄ•ajeva nastanka bolesti praÄ‡enih prolivom i grÄ•evima. Procenjeno je da pranje ruku sa sapunom smanjuje rizik od 42 do 47% od nastanka bolesti praÄ‡enih prolivom i grÄ•evima. Procenjeno je da unapreÄ‘enje dostupnosti ispravne vode i usvajanje higijenskih navika moÅ¾e da smanji za 27% obolevanje od trahoma.
Â
Procenjeno je da je 160 miliona ljudi inficirano Å¡istozomijazom. Treba takoÄ‘e znati da osnovneÂ sanitarno-zdravstvene mere smanjuju zaÂ viÅ¡e od 77% rizik od nastanka ovih infekcija. Ekonomske dobiti od postizanja Milenijumskog cilja vezanog za sanitarno-Â zdravstvene mere je da jedan dolar investiranja donosi viÅ¡e od devet dolara dobiti. Procenjeno je da je za 11% poveÄ‡ano upisivanje Å¾enske dece u Å¡kole, pre svega zahvaljujuÄ‡i dostupnosti higijenskih nuÅ¾nika u njima.

Ako neÅ¡to brzo ne preduzmemo, svet neÄ‡e dostiÄ‡i cilj da se obuhvati 0,6 biliona stanovniÅ¡tva sanitarno-zdravstvenim merama.
Procenjeno je da 2.6 biliona ljudi, to jest polovina razvijenog sveta, treba da ima dostupne sanitarno-zdravstvene mere.

PREDLOG AKTIVNOSTI POVODOM SVETSKOG DANA VODA 2008 Prikupljanje i analiza informacija i podataka â€“ o sanitaciji, bolestima, uzroÄ•nicima bolesti, postojeÄ‡oj politici i programima. Organizovanje dogaÄ‘aja sa zdravstvenim i socijalnim radnicima, lekarima, nastavnicima, nevladinim organizacijama, Å¾ivotnom sredinom, privatnim sektorom â€“ diskusije, forumi, seminari, takmiÄ•enja, uluÄ•ni dogaÄ‘aji i kvizovi. Organizovanje okruglih stolova i struÄ•nih konferencija. Konferencije za novinare i rad sa medijima. Organizovanje poster prezentacija u Å¡koli, zdravstvenim objektima i graÄ‘anskim centrima.

Produkcija promotivnog materijala â€“ hemijske olovke, majice, kape, i nalepnice za knjige.

Literatura u vezi sa sanitacijom

Sajt: WHOÂ
- WHO Publications related to Sanitation (1990-2007) [pdf 142kb]

Sajt: Institut za javno zdravlje Srbije - Pokazatelji stanjaÂ Å¾ivotne sredine u Republici Srbiji 2005. godina: www.batut.org.yu
- ZaÅ¡tita stanovniÅ¡tva od prekomernog sunÄ•evog zraÄ•enja: www.batut.org.yu
- Nacionalni program/ kampanja ,, ÄŒiste ruke â€“Â Â bezbedne rukeâ€•: www.batut.org.yu
- Briga o zdravlju u letnjim mesecima: www.batut.org.yu
- Uticaji poviÅ¡ene spoljne temperature na zdravlje ljudi: www.batut.org.yu
- Izborimo se sa nestaÅ¡icom vode â€“ Svetski dan voda: www.batut.org.yu
- Izlaganje organizma poviÅ¡enoj temperaturi spoljne sredine i prevencija Å¡tetnih uticaja naÂ zdravlje â€“ toplotni udar: www.batut.org.yu
- Incidenca i mortalitet od raka u centralnoj Srbiji: www.batut.org.yu Publikacija (po abecednom redu)
-Â Analysis of wastewater for use in agriculture
- Costs and benefits of water and sanitation improvements at the global level (Evaluation of the)
- Economic and health effects of Increasing coverage of low cost household drinking-water supply and sanitation interventions to countries off-track to meet MDG target 10
- Global water supply and sanitation assessment 2000 report
- A guide to the development of on-site sanitation
- Guidelines for the safe use of wastewater, excreta and greywater
Volume 1: Policy and regulatory aspects
- Guidelines for the safe use of wastewater, excreta and greywater
Volume 2: Wasterwater use in agriculture
- Guidelines for the safe use of wastewater, excreta and greywater
Volume 3: Wastewater and excreta use in aquaculture
- Guidelines for the safe use of wastewater, excreta and greywater
Volume 4: Excreta and greywater use in agriculture
- Meeting the MDG drinking water and sanitation target
- Meeting the MDG drinking water and sanitation target: the urban and rural challenge of the decade
- Operation and maintenance of rural water supply and sanitation systems
- Participatory hygiene and sanitation transformation: A new approach to working with communities
- Sanitation challenge: Turning commitment into reality
- Sanitation promotion
- Sanitation and hygiene promotion: programming guidance
- The challenge in disaster reduction for the water and sanitation sector: improving quality of life by reducing vulnerabilities
- Tools for assessing the O & M status of water supply and sanitation in developing countries
Materijal za novinareÂ